

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Instytut Historii Nauki PAN
im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów w
Warszawie

ZAPROSZENIE

Warszawa – Poznań, maj 2018 r.

Sz. Pani/ Pan.....

Zapraszam na cykliczne seminarium Instytutu Historii Nauki PAN oraz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza pt. *Międzykulturowy wymiar komunikacji idei w dziejach nauki*. Seminarium adresowane jest do interdyscyplinarnego grona badaczy zainteresowanych historią nauki i antropologią wiedzy. Główny akcent w pracach seminarium położony został na drogi i bariery recepcji i interpretacji idei naukowych w dziejach oraz na wiedzę jako element dialogu kultur. Najbliższe spotkanie uczestników seminarium odbędzie się w dniach 23-24.06.2018 r. w Domu Pracy Twórczej UAM w Ciężeniu nad Wartą. Początek spotkania o godzinie 15.00.

Program seminarium:

23.06.2018 (sobota)

15.00-16.00 - obiad

16.00-16.45

prof. Tadeusz Srogosz (Akademia im. Jana Długosza), *Trudny polsko-ukraiński dyskurs historiograficzny*

16.45-17.30

dr Ligia Henczel Wróblewska (UAM), *Józef Michałowski - zapomniany polski bibliofil w Wiecznym Mieście*

17.45-18.30

dr Jakub Węglorz (Uniwersytet Wrocławski), *Problem doboru reprezentatywnych źródeł w badaniach nad staropolskimi metodami leczenia*

18.30-19.15

dr Katarzyna Pękacka Falkowska (UMP), *Horti sicci Jacoba Breyne'a z 1659 i 1673 roku: najstarsze zachowane zielniki żywe z ziem Rzeczypospolitej Obojga Narodów*

19.30-20.30 – kolacja

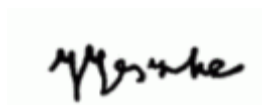
24.06.2018 (niedziela)

8.00-9.00 – śniadanie

9.15-10.00

mgr Mateusz Hübner (UMK), *Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego – od konceptualizacji do realizacji projektu: poszukiwania archiwalne i analiza źródeł*

Zgłoszenia uczestnictwa należy dokonać pocztą elektroniczną (jeszke@amu.edu.pl lub jjeszke@gmail.com) najpóźniej do dnia 15 czerwca 2018 r. Koszt uczestnictwa w seminarium wynosi 160 zł. (nocleg + wyżywienie [sobota: obiad, kolacja; niedziela: śniadanie]). Wpłat należy dokonać na konto „Instytut Historii Nauki PAN, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa, Bank BGK Oddział Warszawa, 93 1130 1017 0020 1466 8520 0002” do dnia 5 maja 2018 r. W treści wpłaty należy zapisać: „Ciężen czerwiec 2018” oraz podać imię i nazwisko uczestnika seminarium. Faktury wystawiane są na pisemne żądanie zgłoszone najpóźniej 7 dni po dokonania wpłaty, z podaniem danych płatnika (osoba fizyczna - imię i nazwisko, adres; firma – pełna nazwa, adres, NIP; dfkihn@ihnpan.waw.pl). Osoby nie zmotoryzowane proszone są o kontakt, w celu organizacji dojazdu do Ciężenia. Uczestnicy seminarium zainteresowani wygłoszeniem referatów na kolejnych spotkaniach proszeni są o nadsyłanie ich tematów wraz z krótkim streszczeniem. Bieżące informacje o seminarium dostępne są na stronie internetowej <http://www.amu.edu.pl/~jeszke> oraz na stronie internetowej IHN PAN www.ihnpan.waw.pl.

Prof. UAM dr hab. Jaromir Jeszke

STRESZCZENIA

Tadeusz Srogosz

Trudny polsko-ukraiński dyskurs historiograficzny.

Stosunki polsko-ukraińskie w ciągu stuleci kształtowały się w złożonych okolicznościach. W okresie panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego na te stosunki oddziaływały czynniki społeczne, narodowe, wyznaniowe, międzynarodowe. O tych czynnikach pisali historycy XIX i pierwszej połowy XX w., reprezentując jednak polską optykę. Od XVIII w. czasu skala konfliktu zmieniała się, oscylując między sporadyczną współpracą a ludobójstwem, co niewątpliwie oddziaływało na twórczość historyczną. Mimo to należy aktualnie dążyć do pojednania między bratnimi narodami, co wcale nie znaczy pomijania spraw trudnych i bolesnych. Analiza ukraińskiej historiografii i podręczników do nauczania historii w zakresie ruchów hajdamackich i koliszczyny jeszcze raz utwierdza w przekonaniu o potrzebie wspólnych polsko-ukraińskich badań. W dalszym ciągu w sferze postulatów pozostaje wspólny polsko-ukraiński program badawczy dotyczący hajdamaków i koliszczyny, który przynajmniej wypracuje protokół rozbieżności. Tylko na tej drodze możemy zminimalizować jaskrawe wykorzystywanie interpretacji dziejów do bieżącej ideologii i kształtowanie w tym duchu młodego pokolenia. Niewątpliwie oprócz argumentów merytorycznych, dalej funkcjonować będą inne, związane z kontekstem ideologicznym, politycznym etc. Chodzi jednak o to, aby dyskurs na temat stosunków polsko-ukraińskich w różnych epokach sprowadzić do zbliżonego do normalności dyskursu naukowego, mającego na uwadze jedynie ograniczenia wynikające z imputacji kulturowej, co nie było zachowane zarówno ze strony ukraińskiej, jak również polskiej.

Ligia Henczel Wróblewska

Józef Michałowski - zapomniany polski bibliofil w Wiecznym Mieście

Badania skoncentrowane są na interdyscyplinarnej eksploracji kluczowych osiągnięć polskiej emigracji w Rzymie w sferze epistolografii, nauki i kultury w okresie międzywojennym i w pierwszych latach powojennych. Rzym i Polska, widziane z tej perspektywy oczami jednego człowieka, miłośnika nauki, sztuki i kultury, człowieka niezwykle wykształconego, skromnego i otwartego, który 40 lat życia spędził w Rzymie. Józef Feliks Michałowski był inicjatorem, fundatorem i przez 20 lat nieformalnym dyrektorem Biblioteki Stacji Naukowej PAU w Rzymie. Swoją wiedzę, czas i zaangażowanie poświęcił promocji nauki polskiej i pomocy polskim badaczom przyjeżdżającym na stypendia do Rzymu. Zachowana bogata epistolografia z lat 1927-1956 ukazuje jego działalność jako bibliotekarza, bibliofila, animatora życia naukowego i kulturalnego wśród polskiej emigracji w Rzymie oraz inicjatora wielu przedsięwzięć naukowych i kulturalnych. Nawiązane kontakty z przedstawicielami arystokracji i ziemiaństwa polskiego, ministrami, ambasadorami, profesorami renomowanych uczelni w kraju i na świecie, wreszcie księgarzami i antykwariuszami w ówczesnej Europie spowodowały, że w okresie jego kierownictwa Stacja Naukowa PAU w Rzymie stała się centrum współpracy ludzi nauki i kultury z Polski, Włoch i innych krajów europejskich. Można wysunąć tezę, że bez donacji kilku tysięcy woluminów, znajomości i wielkiego zaangażowania w promowanie rodzimej nauki i kultury na terenie Italii, tworzenie tam struktur polskiej biblioteki i instytucji naukowej byłoby trudne, zważywszy na wspomniany wyżej zakres czasowy. Hrabia Józef Feliks Michałowski, to bez wątpienia człowiek zasługujący na miano wielkiego patrioty, historyka i intelektualisty, który swoje życie na emigracji poświęcił sprawie polskiej.

Jakub Węglorz

Problem doboru reprezentatywnych źródeł w badaniach nad staropolskimi metodami leczenia

Duża różnorodność i względnie dobra dostępność źródeł do badań dawnej zdrowotności powoduje konieczność ich selekcji i wyboru materiału najbardziej reprezentatywnego. Specyfika dawnej medycyny uniwersyteckiej, opartej na doktrynie humorальной, praktycznie eliminuje możliwość ustalenia jednego modelu sprawowania opieki medycznej w danej epoce. Brak możliwości obserwowania prawidłowości w przebiegu choroby oraz weryfikowania realnych efektów terapii skutkowało nieweryfikowalnością samych metod leczenia i dostępnych leków. To z kolei pociągało za sobą mnogość funkcjonujących koncepcji terapeutycznych - równocennych, bo na równi nieweryfikowalnych. Z punktu widzenia badacza dawnej medycyny oznacza to, że te same dolegliwości mogły być traktowane odmiennie i leczone inaczej w zależności od lekarza i okoliczności. Co więcej, z szerokiego zasobu możliwości terapeutycznych proponowanych przez uniwersytecką medycynę, spora część to jedynie propozycje teoretyczne, w stosunku do których nie zawsze można z całą pewnością wykazać ich realne wykorzystywanie w ówczesnej praktyce leczniczej. Niektóre propozycje terapii widniejące w podręcznikach i poradnikach medycznych pozostawały w dużej mierze niewykorzystywane, gdyż lekarze posługiwali się najczęściej zawężonym garniturem sposobów leczenia, które sami sprawdzili lub uznali za wartościowe. Podejmując się analizy właściwości terapeutycznych dawnych metod leczenia należy w pierwszym rzędzie określić, które z pojawiających się w źródłach informacji można uznać za metody reprezentatywne i faktycznie wykorzystywane w omawianej epoce. Wśród możliwych rozwiązań chciałbym poddać pod dyskusję trzy podstawowe ze stosowaniem których dotąd się zetknąłem:

- odwołanie się do źródeł bezpośrednio potwierdzających zastosowanie danej metody terapeutycznej, np. rachunków lekarskich, zapisków aptekarskich, notatek z przebiegiem choroby i opisem kucji
 - analiza egodokumentów (pamiętniki, korespondencja, diariusze) i odszukanie w nich notatek o stosowanych metodach leczenia
 - selekcja najbardziej reprezentatywnych druków zawierających porady medyczne i uznanie (pośrednio) zawartych w nich opisów metod leczenia za charakterystyczne dla danego czasu i miejsca.
- Każda z powyższych metod selekcji materiału źródłowego niesie za sobą szereg korzyści, ale i trudności. Merytoryczna dyskusja i wielopłaszczyznowa analiza problemu na pewno pomogą w jego rozwiązaniu i zoptymalizowaniu metod badawczych.

Katarzyna Pękacka Falkowska

Horti sicci Jacoba Breyne'a z 1659 i 1673 roku: najstarsze zachowane zielniki żywe z ziem Rzeczypospolitej Obojga Narodów

Żyjący w Gdańsku w XVII wieku Jacob Breyne był jednym z najważniejszych botaników działających w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Obok fascynacji florą egzotyczną przejawiał wyraźne zainteresowania florą rodzimą. Jak wielu innych botaników gdańskich XVII stulecia planował publikację pracy poświęconej roślinom autochtonicznym Prus Królewskich, niemniej śmierć pokrzyżowała jego plany. W zbiorach zachodnioeuropejskich zachowały się jednak dwa spośród jego horti sicci sporządzone odpowiednio w 1659 i 1673 roku, w których zawarto egzemplarze roślin autochtonicznych Pomorza Gdańskiego. Są to najstarsze tego typu zachowane źródła z ziem dzisiejszej Polski. W trakcie wystąpienia zostaną przybliżone botaniczne zainteresowania J. Breyne'a pomorską florą rodzimą oraz przedstawiona edycja jego horti hyemali.

Mateusz Hübner

Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego – od konceptualizacji do realizacji projektu: poszukiwania archiwalne i analiza źródeł

Referat stanowi kontynuację referatu z listopada ubiegłego roku na seminarium Instytutu Historii Nauki PAN i UAM („Międzykulturowy wymiar komunikacji idei w dziejach nauki”). Zaprezentowano wówczas konceptualizację badań tematu „Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego – zamysł i jego realizacja”. Zakres chronologiczny pracy obejmuje lata działania Funduszu – 1928-1947, co wymaga uwzględnienia kontekstu historycznego, w tym przekształceń ustrojowych. Wystąpienie będzie prezentacją ustaleń z kwerendy archiwalnej i analizy materiałów źródłowych do przygotowywanej pracy doktorskiej. Ukazany zostanie proces ewolucji projektu badawczego – od fazy koncepcji do jego realizacji. Dotychczas zagadnienie Funduszu nie doczekało się wyczerpującego monograficznego ujęcia, a rozproszone wiadomości w literaturze przedmiotu sprawiają, że główną podstawą pracy są materiały źródłowe – pozyskiwane drogą kwerendy archiwalnej oraz analizy publikowanych materiałów źródłowych. W ramach wystąpienia zostaną przedstawione efekty poszukiwań archiwalnych w placówkach krajowych (Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Nauki PAN/PAU w Krakowie, Archiwum PAN w Warszawie, Archiwum Muzeum Ziemi, Biblioteka Narodowa, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego) i zagranicznych (Biblioteka Polska w Paryżu). Przedstawiona zostanie też analiza wyzyskanych źródeł publikowanych, w tym sprawozdań Funduszu Kultury Narodowej, a także dalsze procedowanie badawcze. W oparciu o opracowania na temat kultury, w tym pracę Antoniny Kłoskowskiej „Kultury narodowe u korzeni”, podjęta zostanie próba analizy podstawowych kategorii pojęciowych i dokonanie ich operacjonalizacji.